

ה ק פ י צ ה א ל מ ע ב ר ל ר י י ן

הורתה ולידתה של התכנית לנחיתות, אשר בוצעו באביב 1945, חלו כבר באוקטובר 1944, כשנתברר כי צליחת הריין באזור העיר וול רצויה מאד, וכי אם תצליח, עתידה היא להשפיע השפעה חותכת על התפתחותו הכללית של המסע במערב. למיור-גנרל רידג'וויי (ארה"ב) נמסר הפיקוד על הנחיתה בדרך האויר, וגנרל גייל היה סגנו. הדיביזיה המוטסת הששית נתונה היתה לפיקודו של מיור-גנ. בולס (ד.ס.או. — חבר מסדר השירות המצוין). וזו היתה תכניתם: במשך זמן מסוים ידוע היה כי בגיזרה שנבחרה לנחיתה מן האויר היו לגרמנים שתי דיביזיות שאנשיהן אינם מרובים (דיביזיות-הצנחנים השביעית מצפון, הדיביזיה ה-84 מדרום), וכי התגבורות היחידות שלרשותם היו כמה יחידות, שהוקמו בחפזן, ושאותן מהן מורכבת היתה גייסות מיוחדים למלחמה בחיל-מוטס. הקורפוס "הצועד-בראש" של קבוצת-הארמיות ה-21¹) היה מוכן זה כמה שבועות לצלוח את הריין, והיה מלא בטחון ביכולתו לעשות כן. אמנם אפשר היה לשער, כי המשך התקדמותו יהיה קשה, מפני שלאחר שיעבור את הגדה המזרחית של הנהר הנ"ל, יהיו הרמות שבקצה המערבי של יער-דירספורדט חולשות על המישור שבו יצטרך לאסור מלחמה. היה הכרח לכבוש בכל מחיר את כפרת-הגבעות המיוערת הזאת. ואכן זו היתה משימתם הראשונה של החיילות-המוטסים.

זאת ועוד: מעבר לה, כמה מילין קרוב יותר לפנימה של גרמניה, זורם לו נהר האיסל, אשר בחזית שנועדה לדיביזיה המוטסת הששית חצאוהו גשר אחד של מסילת הברזל ושני גשרי-דרכים. לכידתם היתה פותחת דרך ללב גרמניה המערבית, ומשם והלאה לברלין עצמה. מכאן שהכרח היה ללכוד גשרים אלה, וע"י כיבושם וכיבוש "יער-דירספורדט" היו הדיביזיה המוטסת הבריטית הששית והאמריקאית המוטסת השבע-עשרה יכולות להגדיל ולהחיש במידה רבה עד מאוד את צבירתם ופריסתם של הכוחות המבצעים את ההתקפה, הצולחים את הריין בכלי "רכב-ספינות" אמפיבי מסוג ה"בופלו", סירות ושאר אמצעים. המשימה המיוחדת, שהושמה על הדיביזיה המוטסת הששית, נתחלקה בין בריגדות הצנחנים ובריגדת הנחתנים. בריגדות הצנחנים השלישית והחמישית, על מפקדיהן מנוסי-הקרב (בריגדירים ג' היזל (ד.ס.או.) ור. פואט (ד.ס.או.) הוצרכו לרדת באגף הצפוני של האזור שיכבש, להחזיק בו ולעמוד בפני התקפת-נגד של האויב; אותה שעה הוצרכה בריגדת הנחתנים הששית שבפיקודו של בריגדיר ר. ה. בלמי לכבוש את הגשרים ולעמוד כחיץ בפני הכפר המינקלן. הארטילריה ושאר החיילות הדיביזיוניים²) צריכים היו לנחות במרכזו של השטח. כדי לממש תכנית זו הוצרכה הדיביזיה המוטסת הששית לבצע את הנחיתה הטקטית מן האויר (להבדיל מהאיסטרטגית הראשונה במלחמה זו³). גם בטליוני-הצנחנים שלהם וגם חיילות-

(1) זו שבפיקודו של מונטגומרי בריטית ברובה. — המערכה.

(2) דהיינו — אלה שאינם נכללים בתוך הבריגדות, כגון: פלוגות נוספות של מהנדסים, חיל-קשר, תובלה וכיו"ב. — המערכה.

(3) טקטי במשמע התערבות בלתי אמצעית במהלך המערכה שבין צבאות הקרקע — בניגוד לנחיתה "איסטרטגית" בעורף עמוק יותר, המטפה את עצם נקודות המוצא של הנעת צבאות לקראת קרב. — המערכה.

הדאונים שלהם הוצרכו לנחות ממש על מטרות התקפתם, או סמוך⁴ סמוך להן. כדי להקל מעשה זה על חיילות הנחתנים, הוחלט להשתמש בדאון מטיפוס חדש "הורסה" סימן 11⁴).

למטוס זה, בדומה ל"חמיקלרת"⁵ יש חרטום הבנוי על צירים וכשהוא נוחת, אפשר להרימו על צירו לאלתר ולשטמו לאחר — ואז אפשר להסיע מתוכו למישרין את ה"ג'יפ", או תותח נגד-טנקי, שהופקד ב"כרסו" — לקרקע ולקרב.

היה צורך להתחיל בפעולה שיש בה כדי לשלול מן האויב את היכולת לערוך התקפת-נגד, ממושכת או בת-תוצאות, ולקיים פעולה זו כמה שבועות. כאן ניתנה למפציצים הכבדים של "מפקדת המפציצים" (הבריטית — המערכת) ושל חילות-האוויר השמיני והתשיעי של צבא ארה"ב, האפשרות למלא תפקיד חשוב ביותר. בצירופם קיימו אלה התקפה כמעט רצופה; תחילה על קוי תחבורה ואחר-כך על איזורי המערכה הבלתי אמצעית. סיועם ניתן, בלא שום הפלייה, לצבא-קרקע ולחיילות מוטסים. דרכים, מס"ב, "חצרות-התימרון" של קטרים וקרונות, גשרים, — בכולם הטיחו בלי חמלה; שני spans של אבולי בילפלד החשובה, למשל, נמחו ע"י פצצה אחת שמשקלה היה 10 טון. התקפות אלו הגיעו לנקודת שיא ב-12 במרס כש-1.100 מפציצים כבדים הטילו על דורטמונד למעלה מ-5.400 טון (במשקל ארה"ב) פצצות. ככל שנתקרב יום הצליחה, גבר קצב ההפצצות, ולמטרות התחבורה נתוספו קטרקטים ועמדות צבאיות. בכל ההתקפות הללו מילא תפקיד ראשי וחיוני חיל קאנינגהם, הוא, "חיל האוויר הטקטי השני", שאין דומה לו. לבסוף ניתכו על עשרה שדות תעופה של ה"לופטואפה" יותר מ-2.700 טון פצצות ב-21 וב-22 במרס, בשעה ש-52 מטוסי-אויב הופלו בקרב, ו-116 הושמדו בחנותם על הקרקע.

עד כאן התהליך המוקדם, המכין את הדברת האויב. ואילו המאמצים, שנעשו סמוך לעצם המערכה, או תוך כדי מהלכה, לדכא את עמדות התותחים הנגד-מטוסיים של האויב, היו חמורים באותה מידה עצמה, ואולי גם במידה רבה יותר. מפציצים בינוניים, קלים ו"מפציצי-קרב" כבר ייחדו זמן-מה קודם לכן שימת לב למטרות מעין אלו; ביום ביצוע האופרציה, נתכו כ-800 טון פצצות על עשרים ושלוש מעמדות אלה. ביום ההוא ערכו חיילות האוויר של בריטניה וארה"ב יותר מ-7.700 גיחות, ומספר זה אינו כולל את טיסותיהם של מטיסי-החיילות ושל משמרי-הליוויים. כאן הופגנה עצמת-האוויר נוראת-ההוד של הברית. וכל-כך ממשית וקטלנית היתה אש תותחיו של מונטגומרי, שאותן האבידות שנגרמו למטוסים-גוררים, לדאונים ולמטיסי-החיילות, כמעט כולן באו מחמת אש התותחים הקלים האנטי-מטוסיים ונשק הרגלים הקל, אשר ריכוזה הכבד ביותר חל על הכוחות אשר שמאלה, לעבר הצפון של אזורי-הנחיתה.

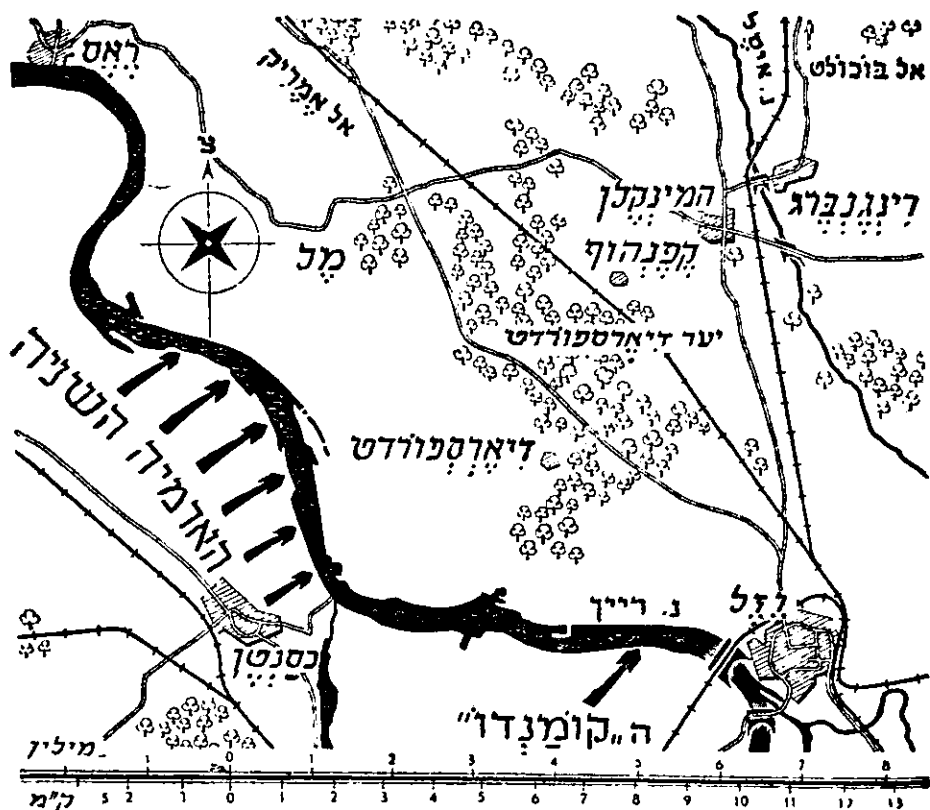
עד כאן — בענין פעולות התכונה והתכנית. אורח ביצועה של התכנית היה לקח ודאי ליכולת ההישג בשעה שיש צירוף של כושר-מעשה ואומץ רוח מעולה. "יכולתי לראות את הריין"

במשך ימים רבים לפני ההמראה נעשו סידורים מורכבים ומדוקדקים ביותר

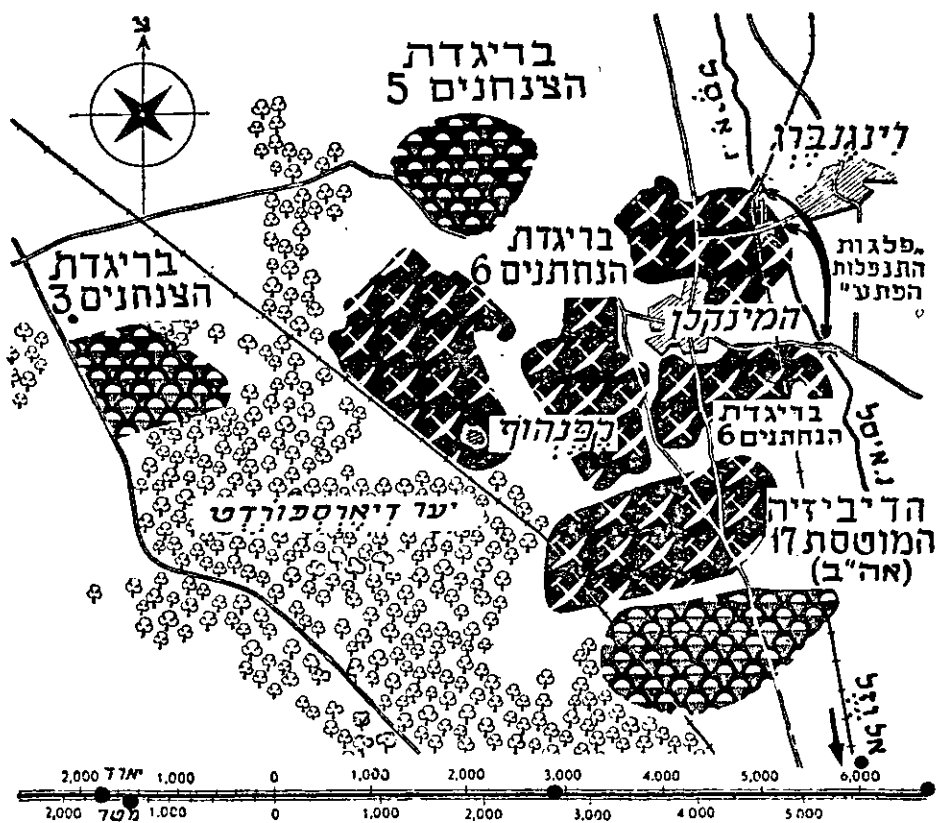
4) במקום "הורסה" סימן 11, שבו, בעיקר, השתמשו להנחתת-רגלים בשעת הפלישה לנורמנדיה, וכן ליד ארנהיים. הכינוי "הורסה" — על שם אחד המלכים-המנהיגים של חבורות הסאכסים, שבזזו וכבשו בדרום מזרחתה של בריטניה הדרומית במאה החמישית. — המצרכות.

5) הדאון הגדול, שהיה אחת האפתעות לגרמנים בעת הפלישה לנורמנדיה, הוביל בעיקר תותחים, טנקים וכלי-תובלה. הכינוי — על שמו של ראש משפחת ברקא בקרת-חדשה (המצביא הנודע, אבי חניבעל) — המצרכות.

מטע התנוכה של הארציה השניה (החיל המוטס נועד לנחות במרובע שמסביב לקפנהוק)

מבקע החיל המוטס: נחיתות 24.3.1945

להכנת הטייסים ואנשי-הצוותים של חיל-האוויר-המלכותי, אשר בפיקודו האופרטיבי של משנה-למרשל-האוויר סקרלט-סטריטפילד, שנועדו להביא את הדיביזיה למקום תעודתה. לכל טייס של מטוס-גורר, דאון ומטוס-חיילות ניתנו באורח אישי תיאור והסברה מפורטים על המעשה אשר יוצרך לעשות, וכולם ידעו את הנתיבה המדויקת ואת הזמן המדויק שבו יצטרכו להצניח את מטענם.

עוד זמן-מה לפני שנמסרו להם דברי התיאור וההדרכה האלה בענין תפקידם, מחזור היה לקצינים ולאנשי-החיל של "הגרופה" ⁽⁶⁾, כי משהו מבשר-גדולות מתרגש לבוא. לפני סוף פברואר הורה סקרלט-סטריטפילד לכל מפקדי תחנותיו, כי כל מטוס חייב להיות במצב של נכונות לצאת לפעולה תוך זמן קצר מאוד. כל אנשי-הצוותים, שתקופת ה"תור" שלהם לשירות-טיסה בתנאי-קרב הגיע, או עמד להגיע, לסופו, נדרשו להמשיך בשירות אופרטיבי. כל הטייסים "המוסוים" — כלומר: אלה שבסימם תקופת "תור" אחד או אחדים של שירות, מועסקים בתפקיד של הדרכה — שוחררו לשירות פעיל. המתקדמים שבין תלמידיהם, 20 צוותים בסך-הכל, אומנו בחפזה אך ביעילות, במלאכת גרירתו של דאון ע"י מטוס, בטיסת-יום (ולמטרה מסויימת) הנמשכת עד 4 שעות. משנה-למרשל-האוויר לא היסס מלדרוש שמאה אחוזים מכלל המטוסים יהיו במצב של כושר-טיסה מוחלט — ובדעתו את אנשיו השיג דבר זה. מבין 320 המטוסים שב"גרופה" ה-38 שעמדו הכן לאותה פעולה, המריאו 320; וכולם, פרט לאחד, הגיעו לסביבות המטרה.

אי-אפשר היה להשיג הישג זה אלמלא הוכיחו עובדי שירות-הקרקע אותה התלהבות יעילה, שציננה את התנהגות חבריהם המעופפים בפועל. לא נודע שום מקרה של תקלה בענין חבל-הגרר; ו-71 מטוסי "הליפכס" (מפציץ בריטי כבד — המערכת) מן הטיפוס האחרון, שאך זה נתקבלו, הוכנו בעוד מועד — בשדה תעופה אחד בלבד — להשתתפות באופרציה וההכנה הזאת נעשתה ע"י אנשים שעבדו בלי הפוגות, עד ששלמה המלאכה. התוצאות היו ניכרות ברגע ההמראה, כששים "מצרפות" (צירוף של מטוס ודאון) ניתקו מן הקרקע תוך 56 דקות. נעים לציין, ש-58 מהם חזרו; אחד נורה והופל, כשהוא בוער, ואחד ירד ירידת-אונס בצרפת, כששדרת הניהול שלו כמעט מנותקת ותיקונה נעשה בחפזה בקת של פטיש, שמכונאי-הטיס קשרה אליה.

* * *

סיעת המטוסים-הגוררים והדאונים המריאו בשעות המוקדמות של 24 במרס 1945. המפגש היה מעל האוקינג שבקנט (קצה דרום-מזרח אנגליה — המערכת) מכאן שם הצי האווירי את פניו לעבר בריסל, ובעברו על פני שדה-הקרב של זוטרו הסב פניו צפונה וזמן מה אחר כך עבר על פני המאס. "משם" — אומר בריג. ג. ק. ברן, אובי.אי. — "יכולתי לראות את הריין, כעין רצועת כסף, ומעבר לו משהו ערפלי, סמיך ושחור, ממש כמראה מנצ'סטר, או בירמינגהם כפי שהן נראות מן האוויר. רגע קט תהיתי בנפשי, אולי לא הצליחה הפצצת וול, שקדמה להתקפת "חיילות-הקומנדו" על עיר זו, לכוון למועדה הנכון. אם אירע כך, הרי כל איזורי הנחיתה יהיו שרויים באפלולית מחמת ענני-אבק מתאבכים ונראים מן החורבות המנותצות, כתוצאת ההפצצה". אכן, מאובקים היו הטייסים, אך עובדה זו לא מנעתם מלבצע נחיתה מוצלחת עד מאוד. ל-9.45 בבוקר התקרב הצי-האווירי והלך אל מטרותיו; הוא טס מעל לריין בגובה 2500 רגל, ושלוש שעות ועשר דקות לאחר

(6) "הגרופה" — הלא הוא שם של חטיבה בחיל-האוויר הבריטי, המורכבת 2-3 "גפות" שבכל אחת מהן 2-3 סקוורונים. הדרגה הרגילה של מפקד ה"גרופה" — קפטן-ה"גרופה", מעין זו של קולונל בצבא, או של קפיטן שלם בצי-הים. — המערבית.

המראת "המצרפת" הראשונה, הותר הדאון הראשון כדי שירד.
 "בהתאם לפקודות שניתנו לנו, אך בניגוד לרצוני שלי — כיון שרציתי לראות את המתרחש — קשרתי את עצמי ברצועות אל המשענת שבאווירון" — ממשיך בריגדיר ברן. — "החילונו לרדת בגלישה תלולה ואני שמתי אזני כאפרכסת להקשיב לשיחה הנרגשת של שני טייסינו שאיש מהם לא השתתף קודם בפעולת-קרב... לאחר זמן מה שמעתי שאחד מהם אומר לחברו: "יכול אני לראות את מסה"ב" — מיד רווח לנפשי ולא ארכה השעה ועיני ראו את נוף הארץ, העובר ביעף בעד החלון. נחתנו במהירות רבה, פרצנו דרך גדורותיים ונעצרנו תוך טלטלה. כולנו, דהיינו "מחלקת-המגן" של מפקדת הדיביזיה, — גלשנו מן הדאון ומצאנו לנו מחסה מאחורי גבשושית נמוכה שעליה נראתה גדר של נצרים. יריות רבות נשמעו במרחק של מיל בערך, משם. היינו רחוקים רק כשיעור 600 יארד מן הנקודה המועדה לנו".

סיעתו של הבריג. ברן יצאה לדרכה, עברה על פני שתי חוות שמחוץ להן נראו שבויים גרמנים העומדים עמידת-צייתנות, שורות שורות, ולבסוף הגיעה למפקדת-הדיביזיה, שבחוות קפנהוף. כל זמן תנועתה ניתכה אש-צלפים כבדה מקצהו המזרחי של היער.

כמה דאונים נחתו בתחום 200 — ואחרים בתחום 50 יארד מן המטרה. וכל זה אף על פי שמחמת ההרעשה הארטילרית וההפצצות הוזל מן האויר, פשטו ערפלים קלים מלאכותיים שצמצמו בכמה מקומות את מרחק הראות עד למטה ממאתים מטר. היו נחיתות שרבו בהן ההרפתקאות והיו מהן מעוטי הרפתקאות. ביחוד בלטו בהצלחתם הדאונים שהטיסו את פלגות "התנפלות-הפתע". היו בהם גדודי "הקלעים המלכותיים" של אולסטר ו"חיל-הרגלים הקל" של אוספורדשיר ובקינגהמשיר. הראשונים, (פלוגה שהוטסה בששה דאונים) דייקו כחוט השערה בנחיתתם משני עברי הגשר שעל האיסל — הלא היא מטרתם; ואלו השאר נחתו רק מעברו האחד (המערבי) של הגשר השני, אך הוא נכבש במהרה — אם כי אח"כ היה הכרח לפוצצו כדי למנוע התקפת-נגד לילית גרמנית, שבראשה הלך טנק כבד מטיפוס ה"גמר".

למרות התיכנון והביצוע המדוקדק של האופרציה מילא כאן את תפקידו החשוב ה"בלתי צפוי מראש", — שהוא בלתי נמנע ושהפעם היטיב בעיקר לבנות הברית. כך אירע, שרבים מן הנמנים על רגימנט-הצנחנים ה-513 מצבא ארה"ב, הוצנחו בטעות על פני איזור נחיתתה של הדיביזיה הבריטית, זמן מועט לפני בוא הדאונים. האמריקאים לא בזבוזו אפילו רגע קט כדי לבדוק היכן הם בדיוק, אלא מיד ובתכלית התקיפות נכנסו לקרב נגד אויב, שהיה אמנם אויב עצום, אך הוכיח עדיין התנגדות זעופה. האבידות לא היו קלות, אך משהחלו הדאונים הבריטיים לגלוש אל הקרקע, עשו האמריקאים "מלאכה מצויינת", כדברי אחד שהיה עד ראייה לפעולתם ביום החורא: "הם לא היו לוחמים טובים-סתם; הם היו לוחמים טובים מאד".

מכל אלה שנחתו בדאונים איתרע מזלם של "חיל-הרגלים הקל" של אוספורדשיר ובקינגהמשיר, "הרגימנט הקל" של הארטילריה-המלכותית, והפלגות מן המהנדסים-המלכותיים. כמה מן הדאונים שהטיסו את אלה טעו בדרכם ועד-מהרה נתגלה שהם חסרים חפרים מומחים. מפקד הארטילריה המלכותית (דהיינו — מפקד הארטילריה של הדיביזיה — המערכת), בריגדיר ס. פתפול, יצא בלי פגע מן הדאון שנתרסק ממש לשביבים במחץ ירידתו ומצא את עצמו בלי עוזרי-מטה ולידו רק קצין-קשר אחד לסיועו. בכל זאת הופעלו התותחים בקרב והצליחו; והחפרים ביצעו בשלמות את כל הפיצוצים שהטילו

עליהם, אף על פי שספק הוא אם היו עמהם בתחילה יותר מרבע אנשיהם. מבין הדאונים, שנשאו את החיילות האלה ואת בריגדת-הנחתנים (חיילות-הנחיתה) המוסעים בדאונים; להבדיל מהצנחנים — המערכת) ירדו 90 אחוז לאזור הנחיתה; אך מבין 416 הדאונים שהגיעו לשדה הקרב נחתו, ללא מפגע, רק 88. כל השאר נפגעו, בעיקר ע"י אש תותחים קלים נגד-מוטסיים ואש נשק הרגלים הקל; ו-37 היו למאכולת אש. האבידות בין טייסי הדאונים הגיעו, בסופו של אותו יום, עד 20—30 אחוז הרוגים, פצועים ונעדרים.

הפרש המעופף ורוכבו

בשעה שבאורח הנ"ל נכנסה בריגדת-הנחתנים לקרב ונאחזה במטרותיה, זכה גם שאר הדיביזיה — דהיינו בריגדות-הצנחנים השלישית והחמישית, — בהצלחה מעין-זו. הם הגיעו לאיזורי נחיתתם תחת אש אויבת שעם כל היותה כבדה ואפילו חמורה, לא באה בעיקרה אלא מתותחים נגד-מוטסיים קלים. ההצנחה היתה מדויקת, והם נכנסו לאלתר לקרב נגד אויב, שהחליט החלטה נחושה — על כל פנים לזמן מה — לא לתת את חייו אלא במחיר יקר. אנשי פואט, מבריגדת הצנחנים החמישית תקפום באותה רוח של חימה-שפוכה וחדוה, גם יחד, שהיא סימן-ההיכר לאיכותם של חיילות-מוטסיים. בכל פרקי הקרב הזה נשמע ברמה קול שופרות הציידים — שמימים רבים השתמשו בהם המפקדים בשביל לכנס וללכד מחדש את האנשים — ונתגלה להם לגרמניים המגינים על עמדותיהם מובנה החדש ורבי-המשמעות של הגות המשורר הצרפתי, כי "עצוב צליל השופר בירכתי היער".

לעת ערב גברו חילות-הצנחנים על האויב עד שחלק מהם יכול לפחות להנפש לרגע קט מעמלם. לויט-קול. פ. לוארד, ד.ס.או., שפקד על הבטליון הי"ג של בריגדת-הצנחנים החמישית, טרף ביצים וטיגנן למפקד הדיביזיה במטבח (המקושט במחרוזות תלויות של קתלי חזיר מעושנים) באותה חוה שנהפכה למעון-מפקדתו; ואחד מאנשי מטהו של הבריגדיר פואט — שהיה בחייו הפרטיים רכב-סוסים — הביא כדי חלב מהפרות שבשכנות. בריגדת-הצנחנים השלישית, בפיקודו של בריג. ג'. הייל, נצטרכה לזמן קצת יותר רב, כדי לטוּת את החורשות שהקיפו את המטרות שהוקצו לה, אך לשעות המוקדמות של אחר הצהרים כבר היתה המלחמה סביבן מאחריהם, והם שבו בין שש מאות לשבע מאות שבויים. לשעה 1 אחר הצהרים כבשה הדיביזיה את כל מטרותיה ולעת חצות היה באפשרותו של המיור-גנרל רידג'ווי לבקרם. למחרת בבוקר (25 במרס) בשעה 10 כבר היתה ההתחברות בין הכוחות המוטסיים והארמיה השניה שעל פני הקרקע איתנה עד אין לשברה.

כך נסתיים השלב הראשון של אופרציה, אשר הוכתר בהצלחה שלמה. את הסיבות לכך לא יקשה למצוא. הלקח שהורוהו המערכות הקודמות, עקובות הדם וכבדות-המלחמה, סוגל היטב ובאמונה; והחיילות-המוטסיים יצאו לקרב בקשר מהודק — בזמן ובמקום — לצבא שעל פני הקרקע. התוצאה היתה — נצחון-שלם. אך אין לחשוב כי השגתו היתה קלה וכמעט בלא דם. על אף הימים והשבועות של ההכנות, על אף החידוש שבתכנית, על אף ההפצצה ואש הארטילריה המחושבת והמדויקת, היו כבר לעת שקיעת החמה יותר מ-1000 איש (מתוך הסה"כ 8000 בערך) בין האבידות.

כאן צריך להסתיים סיפור המעשה על עלילות הדיביזיה המוטסת הששית, ברגע של תרועת-נצחונם הגדולה ביותר, עם לכידת הרמות שמעבר לריין והגשרים שעל פני איסל. ההישג הזה הוא שפתח את ארובות המבול ולא ארכו הימים וגאות זרמה של עצמת הקרב, אשר למונטגומרי שטפה-עברה דרכם.